

EESTI MAJANDUS

TÖÖSTUSE, KAUBANDUSE JA RAHANDUSE AJAKIRI

Tellimise hind: aasta lõpuni Emk. 880.- Väljamaale Emk. 1760.-
1. juulini " 380.- " " 760.-

Toimetus: Pikk tän. 15, Tallinnas. Talitus: Lai tän. 38, Graafliline Ühing „Kiri“. Telef. 18-66

3. köide.

Tallinnas, 14. juulil 1923.

Nr. 21.

Sisu: Prof. J. Filippov: Kõrgem kaubandusteadline õppeasutus Tartus. V. Grohmann: Töökaitse inspeksioon Eestis. A. Pallo: Nõukogude Venemaa uus tsiviilkodeks. R. Berendsen: Tulumaks praegusel kujul. Sise- ja väljamaa kroonika. Teated ettevõtete tegevusest. Isiklikud teated. Raha- ja kaubaturu ülevaated.

Kõrgem kaubandusteadline õppeasutus Tartus.

Prof. J. Filippov.

Juba kolm aastat tegutseb Tartu ülikooli õigusteaduskonna juures kaubandusteaduse osakond. See ongi kõrgem kaubandusline õppeasutus (õieti majandusteaduse fakultet), millele käesoleva kirjatüki pühendame.

Kaubandusteaduse osakonnal oli juba esimesel tegevusaastal hulk kuulajaid, kahe järgmise aasta jooksul suurenes see kogu veelgi ja praegu on kaubandusteadlaste kogust suurem ainult üliõpilaste – juristide hulk (633 ja 700). Võib oodata, et kaubandusteaduse osakond tuleval aastal kuulajate arvu poolest esimesele kohale asetub.

Kuulajate arvu kasvades täiendati ka vähehaaval osakonnas käsitatavate õppeainete hulka. Viimasel ajal loeti peale esialgses kavas ettenähtud ainete täiendavaid teadusharusid järgmistes tsüklides: 1) füüsika ja keemia, 2) üldine tehnoloogia, kaubateadus ja majandus - geograafia, 3) teoreetiline ja praktiline poliitiline ökonoomia (teisiti rahvamajanduse teooria ja majanduspoliitik), 4) juriidilised ained: rahvusvaheline õigus, riigioigus, administratiivõigus, finansõigus, tsiviilõigus, kaubanduse-õigus, tsiviil- ja kaubanduslik kohtupidamine, 5) puht-kaubanduslised ained: raamatupidamine, kaubandusline kirjaveetus, kaubandus matemaatika, ettevõtete eramajanduslik teooria, 6) keeled: Eesti, Vene, Saksa, Prantsuse ja Inglise, 7) Eesti rahva ajalugu.

Sarnane kiire ja hiilgav kaubandusteaduse osakonna arenemine oli võimalik ainult teiste teaduskondade kaasabil. Osakonna teenistuses on järgmiste teaduskondade esitajad: õigusteaduskonna, matemaatika – loodusteaduskonna ja filosoofia teaduskonna. Suurem hulk kaubandusteaduse osakonna õpetajatest on ühes või teises eelpool nimetatud teaduskondadest tegevad.

Osakonna „personaal-unioon“ kolme teaduskonnaga vähendab muidugi esimese kulukust, kuid peale selle seob ta osakonda ülikooliga ühiseks akadeemiliseks pereks, kus tööd tehakse ühise tähe all: olles teaduse kõrges teenistuses.

Kuid samal „personaal-unioonil“ on ka omad halvad küljed, nimelt seal, kus ta muutub „reaal-uniooniks“, kui nii ütelda võiks; siin tuleks mõista ühe ja sama õppeaine õpetamist selle või teise teaduskonna üliõpilastele ja kaubandusteadlastele ühiselt, mille tõttu üliõpilased – kaubandusteadlased üleliigseid töötunde koormaks võtma peavad. Nii oli lugu kuni viimase ajani füüsikaga, keemiaga, kõigi juriidiliste ainete ja keeltega.

See üleliigne tundideballast vähendas üliõpilastel-kaubandusteadlastel koduse studiumi võimalusi, olles ühes sellega komistuskiviks kaubandusteaduse osakonna õppekava täiendamisel põhiainetes suhtes, nimelt mõtleme siin rahvamajandust ja eriti kaubandust käsitavate ainete tsükli. Siin kohal võiks meele tuletada, näit., seda et kaubandusteaduse osakonnas siinamaale korraldatud pole nii tähtsa aine õpetamist, kui seda on rahvamajanduse seisukorra arenemine ühenduses rahvamajanduse teooriate ajaloo; puuduvad veel järgmised eriope-

ained : üksikute kaubandusharude tehnika erikursus, (vili, piiritus, puuvill, siid, lina, kanep, metsasaadused, süsi, nahvta, suhkur, tee, kohvi jne.), transport raudteedel, kooperatiivid, linnade majapidamine jne.

Nüüd on kirjeldatud asjaolu peale tarvilik tähelpanu pöördud ja ühise õpetamise likvideerimiseks seal, kus ta kõige vähem õigustatud on, esimesed sammud astunud. Algus on tehtud füüsika ja keemiaga ning rahvusvahelise, riigi- ja administratiivõigusega.

Et füüsikat keskkoolides küllalt täielikult õpetatakse, jäeti nimetatud õppeaine sunduslikkude hulgast välja; keemia õpetamist spetsialiseeriti selles mõttes, et nüüdsest peale üliõpilastel-kaubandusteadlastel kuulata tuleb eriti nende jaoks kokku seatud entsüklopeedilist keemiakursust, mis eneses sisaldab anorgaanilise, orgaanilise ja analüüsilise keemia, kuna nad varem ainult anorgaanilist keemiat kuulasid ja selleks suurema hulga nädalatunde tarvitasid (6) kui praeguse erikursuse jaoks ette nähtud on (3).

Samuti tahetakse spetsialiseerida rahvusvahelise, riigi- ja administratiivõiguse kursust. Nimetatud ainete käsitamiseks avatakse entsüklopeedilise avaliku õiguse dotsentuur 6-9 nädalatunniga, nii et käesoleva korralduse abil töötundide arv tundavalt väheneb.

Nii siis jätkatakse õpetamist ühiselt teiste teaduskondadega järgmistel aladel: teoreetiline poliitiline ökonoomia, finansõigus, tsiviilõigus, kaubanduseõigus, tsiviil ja kaubanduslik kohtupidamine ja keeled, kuid neiski piirides on õppimist mitmeti soodustada püütud.

Üliõpilased-kaubandusteadlased kuulavad peale üldise kaubanduseõiguse kursuse samanimelist erikursust, mis juristidele sunduslik pole. See erikursus käsitab kaubandusteadlasele kõige tähtsamaid kaubanduseõiguse osasid, nimelt: mere, kinnitus, vekslid ja konkursi õigust.

Silmas pidades, et kaubandusteadlasel peale võõra keele teoreetilise tundmise tema praktiline tarvitamine väga tähtis on, kuulavad üliõpilased-kaubandusteadlased Lääne-Euroopa keeli osalt ühiselt keeleteadlastega, osalt eraldi nendest, mis keelte lektoritele võimaluse annab üliõpilaste-kaubandusteadlaste tarvis rohkem praktilist elementi oma õpetamiseks mõjule pääseda lasta.

Täiendamiseks tuleks veel nimetada, et kaubandusteaduse osakonnal (ühes sellega ka õigusteaduskonnal) tarvitada on kaks

täielikult korras olevat seminaari: juriidiline ja majandus-statistiline. Lähemas tulevikus saab osakond oma kasutada kaubateaduse ja majandus-geograafia kabinetid, milliste korraldamisega ja varustamisega juba ametis ollakse.

On arvamist avaldatud, nagu ei tarvita isikud, kes ennast kaubanduslise tegevusele ette valmistavad, kaugeltki nii mitmekülgset haridust, kui seda kaubandusteaduse osakond pakub; arvatakse, et jätkub kommertskooli tüübiliste keskkoolide haridusest, sest kaupmehed olla praktikanimesed, aga mitte teadusmehed.

Et kirjeldatud arvamise suhtes õiget seisukohta võtta, tuleks kõige pealt silmas pidada, et kaupmehed kaugeltki ühtlase massi ei moodusta: nende hulgas on inimesi, kellele jätkub elementaarsest kaubanduslise haridusest, on neid, kes läbi saavad kaubanduslise keskhariidusega, kuid on ka neid, kellele kõrgem kaubandusline haridus tingimata tarvilik on.

Kolmanda kategooria moodustavad äriilma eesrinna tegelased, kes ei küllastu oma erialal tarvitusel olevate traditsiooniliste vormide ja võtetega, vaid otsivad uusi teid ja uusi vorme, ehk töötavad sarnastel aladel, kus edu võimaldavad ainult põhjalikud teadmised oma erialal, kiire orienteerumisevõime alaliselt muutuvate turutingimiste juures ja rahvuslise ning rahvusvahelise elu avalduste õietihindamine.

Peale selle peaks silmas pidama, et kaupmees, samuti nagu iga teinegi erialal tegutsev isik, mitte ainult eraisik pole. Ta on peale selle veel oma eriala esitaja ja ühiskonna liige. Eriala esitajana on temal tähtis, et niihästi seltskond kui riik tema arvamist tähele paneksid, et tal võimalus oleks mõju avaldada instantside peale, kus otsuseid tehakse tema eriala huvisid puutuvates küsimustes. Meie teame, et ärimehed oma esitajate kaudu tihti osa võtavad valitsuse juures olevatest komisjonidest, komiteedest, nõukogudest, kaubakodadest jne. Arusaadav, et sarnane esitus siis kõige mõjurikkam on, kui ta oma teadmiste suhtes võimalikult täielik on.

Veel vastutusrikkamad on ärimehed ülesanded, mis ühenduses on tema kui kodaniku õigustega. Kui ta linnavolikogusse või parlamenti sattub, kus erakondade võitluses peegeldub ühiskonnaklasside võitlus, siis peab ta oma klassi seisukohti kaitsta võima. See ülesanne on õige raske, mitte ainult sellepärast, et ta energiat ja teatud eeldusi kõnekunsti jne. suhtes nõuab, vaid

peaasjalikult sellepärast, et nimetatud ülesande kõrgusel seista võib ainult sarnane isik, kellel peale peene, arenenud mõistuse põhjalikud teadmised on; neid teadmisi ei anna ei alg- ega keskkool. Eelpool toodud näidet lõendavad vaielused esitajate kogudes, iseäranis parlamentides, kus tihti arutusele tulevad õige keerulised riigi sise- ja välispoliitilised küsimused, terved seaduseprojektid jne. Sarnased vaielused seavad osavõtjate kohta nii suured nõudmised üles, et kaugeltki kõik parlamendiliikmed ei riskeeri oma seletustega ja vaielustega esineda. Kõnetoolile astuvad ainult eesvõitlejad, kes harjunud on oma jõu sisse uskuma, kuna suurem hulk sellega rahuldub, et ta ettepanekute poolt ehk vastu hääletab.

Kõrgema hariduse andmist ärimeestele kõrgema kaubandusliku õppeasutuse kaudu nõuab juba see asjaolu, et igal professioni rühmal oma intelligents peab olema, kui ta teiste rühmadega ühesugusel sotsiaalsel kõrgusel tahab seista. Väärilise seisukoha loomist aga võimaldab ainult haridus.

Lõpuks on kõrgem kaubandusteadline õppeasutus selleks tarvilik, et valmistada kommerts-koolidele õpetajaid, igasugustele erialadele ametnikke, nagu, näit., konsulid ja valitsuse finans- ning kaubaagendid väljamaal, kellel tingimata kõige mitmekülgsemad teadmised rahvamajanduse alal olema peavad, et terve ilma keerulistes majanduselu avaldustes orienteeruda ja sellest oma valitsusi täpselt informeerida.

Eelpool toodud väited kõrgema kaubandusteadliku õppeasutuse kasuks määravad ise õpetamise iseloomu temas.

Kui asja peale nii vaadata, et kõrgem kaubandusteadline õppeasutus, käesoleval juhtumisel kaubandusteaduse osakond, ärilise intelligentsi välja töötama peab, kes oma kätte võtaks juhtiva osa rahvamajanduslikes loomistöödes ja oma klassi ärilise ning poliitilise esitamise, siis on arusaadav, et kõrgem õppeasutus teisi teid õpetamiseks tarvitama peab kui alg- ja keskkool, kus ette valmistatakse ärilise harilikke tööjõudusid, täidesaatvate funktsioonidega (äriteenijad, kontoriameetnikud jne.).

Alama järgu koolides peab õpetus praktilise iseloomuga olema. Tema annab ainult tegeliku tähtsusega teadmisi ja oskusi. Kõrgem kool peab andma põhjalikke teadmisi, peab harjutama iseseisvale teaduslikule mõtlemisele, ühe sõnaga: õpetus peab olema puhtakadeemiline.

Kriipsutan sellepärast kõrgema ja alamate järkude kaubandusteadlike õppeasutuste sisulist vahet alla, et kahjuks liiga sagedasti kokku puutuda tuleb arvamistega, mis siin kaitstud seisukohale risti vastu käivad.

Toonitan veel kord, et kõrgem kaubandusteadline õppeasutus igasuguse mõtte kaotaks, kui ta „praktilise hariduse“ austajate soovi järele keskpäraste kaupmeeste, kontoriameetnikkude ja äriteenijate vabrikus muutuks, selle asemel, et olla kvalifitseeritud teaduse-allikas.

Töökaitse inspeksioon Eestis.

Voldemar Grohmann.

Töökaitse seaduste täitmise järelvalve Eestis on sellekohaste riigi agentide ülesanne, kes Vene ajutise valitsuse ajal, 1917. a. sissesetatud „töökaitse komisariidide“ nimega püüdnud. Viimased erinevad endistest vabrikute inspektoritest mitte üksnes oma nimetuse, vaid ka osalt tegevuse poolest; samuti on muutunud nõudmised, missugustele pidid vabrikuinspektorid vastama.

Töökaitse komisariidide tegevuspiirkond on ühest küljest kitsam, kuid teisest küljest aga laiem vabrikute inspektorite tegevusest. Viimastel oli tihti täita mitmed funktsioonid puhttehnilise iseloomuga, nii kui: aurukatalde ja masinate järelvaatus, inventuuri tegemine ja vabrikute hindamine, näit. siis, kui riigi pangalt laenu nõuti; tehnika- ja käsitöö õppetöökodade ja kursuste tegevuse järelvalve ja nende õppekavade läbivaatamine, lõpuks korralduste tegemine tööliste elu, tervise ja kõlbluse kaitseks väljaantud seaduste elluviimiseks. Kõik need funktsioonid on nüüd töökaitse komisariidide ülesannetest kõrvaldud, mis ka täiesti arusaadav, sest neil puudub selleks tehniline haridus ja sellepärast pole nad sarnaste ülesannete täitmiseks ette valmistatud. Peab tähendama, et praegu maksva põhimõtte järele töökaitse komisariidide tegevuse koormamist mitmesuguste tehniliste funktsioonidega soovitavaks pidada ei saa, see viiks neid kõrvale töökaitse seaduste täitmise järelvalvest, mis nende otsekohese ülesande moodustab.

Laienenud on töökaitse komisariidide tegevus selles mõttes, et vabrikuinspektorite tegevuse piirkonda kuulusid ainult eravabri-

kud ja suuremad töökojad, mis kõrgema administratiivorgani sellekohaste erimääruse põhjal inspektoritele alluma pidid. Kuid selle vastu laieneb töökaitse komisariide valvepiirkond, peale vabrikute, ka käsitöö- ja mäetööstuse ettevõtete ja lõpuks ka põllumajandusliste üksuste peale, vahet tegemata riigi-, omavalitsuse- ehk eraettevõtete vahel.

Siin oleks kohane tähendada, et määrused küllalt selgesti ei ütle, missugused ettevõtted nimelt töökaitse komisariide valve ja töökaitse seaduste alla kuuluvad. Kahtlemata tuleb aga maksvatest töökaitse seadustest järeldada, et viimastele ja ühes sellega ka töökaitse komisariidele alluvad vabrikud ja mäetööstuse ettevõtted. Kuid siin tekib kohe arusaamatus, mis nimelt mõeldakse vabriku all. Endisel ajal oli vabriku ja käsitöökoja vahe selge, mis aga „zunftide“ kadumisega tumenes ja nüüd on seaduseandlus suuremalt jaolt sellest vahetegemisest töökaitse suhtes loobunud ja reguleerib tööküsimusi silmas pidades tööliste arvu. Kunstlise vahetegemise ära-kaotamise sihis on ka meie seadusandlus tegutsenud, välja andes 3. veebruaril 1920. a. suur-, kesk- ja väiketööstuse seadust. Selle seadusega jagatakse kõik tööstusettevõtted kolme liiki vahet tegemata vabrikute ja käsitöökodade vahel. Kahju on sellest, et see hea abinõu piirdub ainult tööstusettevõtete asutamise korra küsimusega ja pole läbi viidud lõpuni, s.o. töökaitse seaduste suhtes, seda enam, et eelpool tähendatud seaduses seaduseandja on leidnud tarviliku olevat nimetatud küsimust puudutada. Nimelt tähendatakse § 4, „tööstusettevõtete puutuvad asjad, niipalju kui sellekohastes seadustes ettenähtud, alluvad töö- ja hoolekandeministeriumile.“ Nagu eelpool tähendatud, on vastavates seadustes ette nähtud ainult vabrikud ja mäetööstuse ettevõtted. Nimetatud suur-, kesk- ja väiketööstuse seaduses paistab silma veel sarnane järjekindlus: on läbi viidud põhimõte — loobuda ettevõtete jaotusest vabrikuteks ja töökodadeks, kuid siiski on kahes märkuses §§ 4 ja 24 jällegi segadus, sest tarvitatakse jälle sõna käsitöökoda.

Tegelikult saavad töökaitse komisariid sellest seisukorrast üle sellega, et nad töökaitse seaduste täitmist kõigis tööstusettevõtetes nõuavad, kus vähemalt 5 töölist tegevuses on. Kuid on ka juhtumisi, et komisariide tegevushimu kaugemale läheb ja nad kõiki keerulisi vormitõitmisi nõuavad ettevõtete omanikkudelt, kus töö on

kõigest 1–2 töölist. Selle vastu ei võiks miskit olla, kui seaduse nõuded oleks väiketööstuse kohased. Kuid tegelikult seda ei ole: seaduses on vabrikuid silmas peetud, olles arvamisel, et nende juures olemas on suured kontorid, kus ilma suurema vaevata võimalik on ära täita suuri kirjatöid mitmesuguste raamatute pidamise, sisekorralduste kokkuseadmise, töötabelite jne. näol. Sellest küljest tuleks töökaitse seadus revideerimisele võtta.

Selle järele tekib küsimus, kas on kõik töökaitse määrused sunduslikud ka ettevõtetele, missuguste omanikkudeks on ühelt poolt riik ja teiselt poolt omavalitsused. Asi seisab selles, et meil maksev endine Vene tööstuseseadus (S. K. XI r. 2 j.) sisaldab eneses korraldusi, mis maksvad on kõigi ettevõtete suhtes, vaatamata omaniku peale, kuid on ka korraldusi, kus otsekohe tähendatud on, et nad riigi ettevõtete kohta maksvad pole.

Omavalitsuse asutuste ettevõtete kohta näitab praegu praktika, et nad töökaitse seadustele alluvad ühesugustel alustel eraettevõtetega.

Riigi ettevõtete kohta anti 30. juulil 1919. a. iseäraline määrus välja, et töö- ja hoolekandeministeriumi järelevalve alla seatakse töökaitse suhtes kõik riigi ettevõtted, kus vaba palgalepingu põhjal palgatud tööjõudu tarvitatakse, ettevõtete suuruse ja eriala peale vaatamata. Ministeriumil on järelevalve teostamiseks riigi ettevõtetes samaugused õigused kui eraettevõtetes. Selle määruse põhjal ei tohiks arvata, et riigi ettevõtete kohta maksvad on tööstuseseaduses (S. K. XI r. 2 j.) avaldud korraldused, missugustes eneses tähendatud on, et nad riigi ettevõtete kohta maksvad pole. Viimaste hulka kuuluvad määrused iseäraliste tööstusettevõtete juhatajate nimetamise, palgaraamatute väljaandmise, tööliste nimekirjade pidamise, palgatariifide välja panemise ja sisemise korra kohta, ning lõpuks määrused, mis määravad trahvi suuruse töökaitse seaduste rikkumise eest. Sarnastel tingimistel jääks arusaamatuks eelpooltoodud 30. juulil 1919. a. väljaantud määruse p. 3, missuguse põhjal — „töökaitse määruste rikkumise korral riigi ettevõtetes on vastutusele võtmise kord sama, mis on maksev eraettevõtetete kohta.“ Mis on sellest kasu, et töökaitse komisariid seab protokollid kokku ja annab sellele seadusliku käigu, kui ei ole seaduslikku alust trahvi võtmiseks. Kuid siiski on riigi ettevõtete kohta maksvad nuhtlusseaduse prg.,

missugustes on ette nähtud laste töö määruste rikkumine; see on aga ka kõik: Erandiks tuleb pidada riigi põlevkivi- ja turbatööstust ning riigi trükikoda, mis eriseaduste põhjal töökaitseseadustele alluvad ühesugustel alustel eraettevõtetega.

Niisama käivad isearalise seaduse põhjal töökaitsese kommisaaride valve alla põllumajanduslikud ettevõtted, kuigi sarnase valve tõsidus on praeguses seisukorras väga küsitav. Väikse arvu kommisaaride kohta tuleb hulk põllumajanduslikke ettevõtteid, missugused pealegi kommisaaride elukohast kaugel asuvad, nii et tegelik järelvalve peaaegu võimata. Sarnastes tingimustes piiratakse valvet harilikult kaebtuste vastuvõtmisega ja kirjavahetusega selles suhtes tööandjatega. Arusaadav, et sellest vähe reaalselt kasu on: töölisel on raske kirjutada, kuid veel raskem on temal isiklikult kommisaari juure minna, kuna aga kommisaaril kõige parema tahtmise juures võimalus puudub kõigis ettevõtetes käia.

Maksivate seaduste järele on töökaitsese kommisaaridele ülesandeks tehtud mitte ükski töökaitsese seaduste täitmise järelvalve, vaid ka nende rikkumiste protokoleerimine, asjale seadusliku käigu andmine vastava karistuse määramiseks ja asjaosaliste süüdistamine kohtus. Peale selle on kommisaaride ülesanne olla vahekohtunikuks konfliktide puhul tööliste ja tööandjate vahel, koostöödamine tööbörsede asutamisel ja nende tegevuses, ettevõtete revideerimine, revisjonikomisjonidest osavõtmine, statistiliste andmete kogumine ja ümbertöötamine oma raiooni tööstuseettevõtete tegevuse üle.

Üheks olulisemaks tingimiseks töökaitsese kommisaaride edukaks tegevuseks on nende varustamine võimalustega surveabinõusid tarvitada juhtumistel, kui tööandjad nende seaduslikke nõudmisi ei täida. Kõige paremaid tagajärgi annab arusaadavalt kommisaaride isiklik autoriteet, mis tööandjaid sunnib nende nõudmistele vastu tulema. Kuid kahjuks ei saavutata alati sarnasel teel tagajärgi. Sellepärast peavad töökaitsese kommisaaridel tarvitada olema mõjuvamad abinõud, missuguseid annab neile seadus, võimaldades süüdlast vastutusele võtta ja temale vastavat rahalist trahvi, üksikutel juhtumistel ka aresti, määrata. Kuid selle abinõu tarvitamist raskendab vilets korraldus trahvi sissenõudmises. Asjad, mis otsekohe rahukohtunikule saadetakse lahendatakse õige kiiresti ja lihtsalt, isearanis, kui seaduse rikkumist võib seada universaal

§ 29 (Rahukohtu kriminaalseadus) alla, mida meie rahukohtunikud isearanis teha armastavad ka siis, kui nimetud § süütoole sugugi ei vasta. Palju halvem on aga lugu asjadega, mis 11. mail 1922. a. väljaantud seaduse põhjal sarnase käigu saavad: töökaitsese kommisaari protokoll läheb vanema töökaitsese kommisaari korraldusse, kes trahvi suuruse kindlaks määrab ja süüdlasele ettepaneku teeb trahvi kahe nädala jooksul politsei kaudu ära maksta. Juhtumisel, kui trahvi pole õigel ajal makstud, antakse asi rahukohtunikule. Siin tõuseb asjakäigus terve rida arusaamatusi, sest paljud rahukohtunikud ei taha vastavat tööstuseadust (S. K. XI r. 2 j.) käsitada, vaid määravad trahvi eelpool tähendud § 29 järele, ehk otsustavad karistada ettevõtte juhatajat rahalise trahviga või maksujõuetuse korral arestiga, jättes tähelepanemata seaduse nõudmist, et kui ettevõtte juhataja trahvi kahe nädala jooksul pole maksnud, siis trahvi ettevõtte omaniku peale üle läheb. Peale selle viib terve see kohtulik protseduur kohtu käskudega, tagaselja otsustega ja edasikaebustega Rahukogusse trahvi maksimise momendi seaduse rikkumise momendist nii kaugemale, et trahvi täiesti oma mõttekaotab. Asjal on veel see halb külg, et ettevõtte juhataja sel kombel nii kaua seaduse rikkumist jätkata võib, kuni tema asi kohtus lõpeb.

Meie töökaitsese inpektsiooni organiseerimise kohta peab tähendama, et kandididelt töökaitsese kommisaari kohtadele mingisugusi eeldusi ei nõuta. Praegusel silmapilgul oleks seda ka raske läbi viia vastavate isikute puudumisel. Praegu täidavad seda ülesannet praktikainimesed, kes asja ajades töökaitsese seadust tundma õppinud ja ajajooksul teatud vilumuse omanud. Väga kasulik ja soovitatav oleks aegajalt organiseerida töökaitsese kommisaaride kooskäimist mitmesuguste praktikas tekkinud küsimuste lahendamiseks. Kõige tarvilikum oleks asuda praegu maksivate seaduste ja nende täiendusteks antud määruste põhjalikule ümbertöötamisele, sest et valitsemas on täieline segadus, missugune seadus ehk korraldus on oma jõu alal hoidnud ja missugune mitte. See on seda enam tarvilik, et praegu neid seadusi ja määrusi mitte alati võimalik pole saada ja tööandjad on raskes seisukorras, tihti täies teadmatuses, mida seadus neilt töökaitsese suhtes nõuab.

Nõukogude Venemaa uus tsiviil- kodeks.

A. Pallo.

Sõja-kommunismi ajajärgus ei tunnistanud Nõukogude Venemaal üldse tsiviilseadusi. Tsaariaegsed seadustekogud annuleeriti varsti peale oktoobri riigipöõret. Uued enamlase valitsuse dekreedid kõnelesid ainult natsionaliseerimistest ja varanduste ülevõtmistest üldise riigi fondi heaks, ning kõik praktilised küsimused varandusliste nõudmistest ja omaniku õiguste suhtes otsustati mitmesugustes tribunaalides harilikult „revolutsioonilise südametunnistuse“ põhjal. See anarkiline kommunismi ajajärk kestis ligikaudu 3 aastat, kuni lõpuks selgus, et majandussüsteemi loomine ilma eraomanduseta, ilma vabakaubanduseta kommunistlike retseptide järele ei õnnesta. Alles raske majanduslike kitsikuste surve all oli Nõukogude valitsus sunnitud lõpuks oma senist poliitikat revideerima. Nii algaski 1921. a. kevadel „uus majanduse poliitika“ – tagasipöõre endise kapitalistlike korra juure. Kuna nüüd jälle eraomandust tunnistati, vabakauplemine lubatud oli jne., siis tekkis ka pea tarvidus uute seaduste järele, mille põhjal kodanike varanduslike vahetuste riigis reguleerida võiks. Kolmeaastase kommunistlike majapidamise tagajärjel olid Vene olud niivõrd muutunud, et endiseid tsiviilseadusi võimata oli ära kasutada; nende uuesti maksvastustamine oleks liig järsk hüpe kommunismist – kapitalistlike korra juure olnud, mis poliitiliselt läbi viimata, ja valitsusel ei jäänud muud üle kui uue tsiviilseaduste kogu väljatöötamise juure asuda, mis ülemineku ajajärgu oludele rohkem vastaks. Uus kodeks seati kiirelt kokku. 31. oktoobril 1922. a. võeti ta Ülevenemaalise kesktäidesaatva komitee poolt vastu, 11. novembril 1922. a. avaldati ametlikult, ning 1. jaanuarist s.a. hakkas ta juba seaduslikult maksma. Siin kohal toome tähtsamad väljavõtted sellest kodeksist, mis praegu maksvat õiguslist korda Venemaal kõige enam iseloomustavad.

I Üldosa.

Kõige pealt on huvitav, kuidas uus seadus endiseid, enne oktoobri riigipöõret tekkinud õiguslike vahetuste likvideerib. Selle kohta ütleb kesktäidesaatva komitee määrus 11/XI–22. § 2: „nõudmised, mis enne 7. nov. 1917. a. tekkinud tsiviilõiguslike

vahetustega ühenduses, ei käi üldse vabariigi kohtutes läbivaatamise alla.“ Tähenab, laenu tasumist, mis antud 6. nov. 1917. a., ei või laenuandja nüüd üldse enam nõuda. Samuti ei otsustata selle määruse § 3 järele nõudmisi, mis tekkinud 7. nov. 1917 kuni 1. jaan. 1923. uue kodeksi põhjal, vaid nende seaduste järele, mis sel momendil maksvad olid, kui nõudmine juriidilise alguse sai. Kuid kõige selgem on märkus I kodeksi § 59 juures, kus öeldud: „endistel omanikkudel, kelle varandus omal ajal eksproprieeriti revolutsioonilise seaduse põhjal, ehk kui see varandus üldse kuidagi töötajate (трудящимся) kätte üle läinud on enne 22. maid 1922. a., ei ole enam õigust seda varandust tagasi nõuda.“ See märkus § 59 juures on väga tähtis, kuna ta uue kodanlike õigusi üks kõik mis teel omandatud varanduse peale legaliseerib, peab ainult selgeks tegema, et see omandamine enne 22. maid 1922. a. sündis. Nii lihtsalt lõpetatakse kõik arved minevikuga.

Õige kahtlase väärtusega on § 1 kodeksis, mis järgmiselt käib: „tsiviil õigusi kaitseb seadus väljaarvatud juhtumised, kus nende õiguste teostamine sotsiaal-majanduslike otstarbega vastolus.“ Selle juures puudub aga täiesti selgitus, mis selle „sotsiaal-majanduslike otstarbe“ all mõista tuleb. Iseenesest on see mõiste ju täitsa tume, teda võib mitmet viisi seletada. Kuidas peab kohtunik tegelikult igal juhtumisel otsustama, kas teatud õiguste teostamine sotsiaal-majanduslike sihtidega vastolus on või mitte? Kas antakse talle sellekohased instruksioonid (milledega soovi korral tervet § annuleerida võib), või peab ta siin revolutsioonilise südametunnistuse järele otsustama? Siis jääb aga üldse arusaamatuks, mis jaoks uus kodeks tehtud on.

Sarnaseid kahemõttelisi §§ leidub kodeksis palju, kus alguses täitsa tõsises juriidilises toonis alatakse, kuid lõppu puistab väike tume lisatingimine terve paragrahvi juriidilise sisu välja, nii et see peale sõnadekõlina mingit õigust ei garanteeri. Nähtavasti on kodeksi kokkuseadjad süsteemiliselt püüdnud võimalikult vähem täiendused olla uute tsiviilseaduste §§ vormuleerimises.

Tsiviilõiguse võimulised (гражд. правоспособность) on uue kodeksi järele kõik Nõukogude vabariigi kodanikud, kelle õigused kohtu teel piiratud ei ole. § 5 põhjal võib iga RSFSR kodanik vabalt vabariigi piirides liikuda, igas paigas omale elu-

kutset ja elukohta valida, varandust osta ja võõrandada, lepinguid teha, kaubandustööstuse ettevõtteid asutada jne. Väljamaalaste õigused Vene piirides reguleeritakse nende lepingute põhjal, mis vastava riigiga sõlmitud, kui aga neis lepingutes kodanike tsiviilõigused ette nähtud ei ole, siis võib vastav riigi keskorgan väliskommisariadiga kokku leppides nende väljamaalaste õigusi kitsendada, kuid ei pea seda nimelt tegema. Väljamaa aktsiaseltsid ja osahisused aga omavad ainult sellekohase Nõukogude valitsuse otsuse põhjal juriidilise isiku õigused RSFSR piirides.

Kodeksis tehakse vahet kahte liiki juriidiliste isikute vahel: 1) eraalgatusel asutud, 2) riiklised ettevõtted. Viimased vastutavad oma võlgade eest ainult operatiivkapitaalliga, nende põhikapitaal võõrandamise alla ei käi, sellega ka kohustuste täitmise nõudmise objektiks olla ei või (§ 19).

Eraomandust maa peale Nõukogude seadus ei tunnusta, sellepärast ei tehta ka tsiviilkodeksis vahet kinnisvara ja vallasvara vahel (§ 21). Maad antakse ainult tarvitamiseks. Niisama ei olla eesõiguse objektiks natsionaliseeritud ja munitsipaliseeritud ettevõtted, nende tööabinõud, raudteed ühes liikuvate abinõudega, natsionaliseeritud laevad ning natsionaliiseeritud ja munitsipaliseeritud ehitused. Kõiki neid varandusi ei või müüa, ei pantida. Nimetatud ettevõtteid ja ehitusi võib ainult välja rentida ajutiseks kasutamiseks (§ 22). Õiguse objektiks ei või olla ka sõjariistad, lõhkeained, sõjavarustus, lennumasinad, telegraafi tarbeasjad, annuleeritud väärtpaberid, kanged joogid üle lubatud kraadi ning kanged kihvid (§ 23). Kulla, hõbeda, plaatina, kalliskivide ja välisvaluuta liikumise kohta on eraseadused. Kõik need väärtused tunnustakse omanduse õiguse objektiks, kuid kauplemine nendega on osalt keelatud, osalt kitsendatud. Kalliskiva ja metallraha võib ainult Riigipangale müüa, kelle nende ostmiseks ainuõigus. Välisvaluutat ning kallismetalle kangides võib peale Riigipanga fondibörsel müüa, kus aga ostjatena ainult börsel liikmed võivad olla. Transferdid välismaale välisvaluutas on ainult finanskommisariadi nõusolekul lubatud. Transferdid väljamaalt on piiramata summas lubatud, kuid maksetakse nõukogude rahas börsel päevakursi järele.

Lepingud (сделки) tsiviilõigusliste vahetõistade algatamiseks, muutmiseks ja lõpetamiseks võivad olla suusõnalised ning kirjalikud, viimased kolme liiki: 1) liht-, 2)

kinnitatud ja 3) notariaal lepingud. Maksusetaks loetakse lepingud, mis seadusevastased ehk riigile kahjulikud on (§ 30). Niisama võib üks lepinguosalistest kohtu teel lepingu tühistamist nõuda, kui see pettuse, ähvarduse või vägivalda tagajärjel sõlmitud, ehk kui üks pooltest lepingu sõlmimise läbi suure eksituse on teinud (§ 32) või suure majanduslike kitsikuse pärast endale liig kahjulikud kohustused on välja tinginud (§ 33). Siin toodud kitsendused lepingute seaduslikuks tunnistamiseks on sama laadi, kui lisatingimine § 1 juures. Nende põhjal ei või kunagi ükski lepinguosalistest kindel olla, et leping täidetud saab, sest lähemate seletuste puudusel nende §§ juures jääb ikka igal praktilisel juhtumisel kohtuniku „revolutsioonilise südametunnistuse“ otsustada, „kas leping riigile kahjulik ei ole“, „kas mõni pooltest suurt eksitust pole teinud“ või „vaesuses kahjuliku lepingu sõlminud“.

Nõudmise iganemise tähtaeg (давность) on § 44 põhjal 3 aastat, kuid kohtul on õigus, põhjuseid arvesse võttes, miks nõudja poolt iganemise tähtaeg mõõda lastud, seda tähtaega pikendada. Nii ei olegi lõpuks kindlat tähtaega olemas. (Järgneb.)

Tulumaks praegusel kujul.

R. Berendsen.

I

Nende ridade kirjutajal oli omal ajal, mil ta väljasaadetuna Peterburis asus, mitmel korral juhus tunnistajaks olla, kuidas õppiv noorsugu, peaausjalikult akadeemiline noorsugu, meelevalduste puhul loosungiks seadis: „Maha kaudsed maksud, elagu progressiivne sissetuleku-maks!“ Seesama loosung leidis elavat vastukaja tööliste hulkades; ka seal nõuti progressiivset sissetulekumaksu, ilma et neil nõudjatel enestel õiget aimu oleks olnud, mis see „progressiivne sissetulekumaks“ õieti on.

Ajad on muutunud. Endine kord on murtud, uued riigikorrad ja valitsemisvormid on asemele asunud, uuendusi oleme nii mitmel alal saanud, uuendusi on tulnud ka maksustamiseviisides. Muu seas oleme saanud ka progressiivse sissetulekumaksu — t u l u m a k s u. Imelikul kombel ei rahulda aga tulumaksu süsteem nüüd suuremat hulka kodanikka. Tulumaksuga ei ole rahul ei ärimehed ega töösturid, ei põllu-

mehed ega töölised. Ei või ütelda, et kõik need kodanikkude kihid maksude kui sarnaste vastu eitavaal seisukohal asuksid, — meie kodanikkude kaugelt suurem enamus on küllalt nii palju teadlik ja arusaaja, et ükski riik, olgu tema valitsemisvorm misugune tahes, ilma maksudeta läbi ei saa, et iga riik oma väljaminekute kattteks ka sissetulekuid tarvitab ja et neid sissetulekuid muude seas ka maksud peavad andma. Samuti on suuremal hulgal kodanikkudel selge, et see, kes rohkem sisse võtab, ka rohkem riigi heaks kohustusi peab kandma. Kui aga siiski praeguse tulumaksu vastu laialdaselt mitterahulolemine maad võtnud — ka teadlikkudes kodanikkude kihtides — siis peavad sellel nähtusel oma põhjused olema. Ja neid põhjuseid leiame siis, kui tulumaksu tema praegusel kujul arvustusele võtame.

II

Tulu- ja ärimaksu vaherkord.

On teada, et kaubandus- ja tööstusettevõtete omanikud ja pidajad peale tulumaksu veel ärimaksusid maksavad. Nii siis kahekordseid maksusid. Ärimaksu oma ettevõtete pealt ja tulumaksu oma isiklise tulu pealt. Kui aga vaadelda ettevõtte tulu ja isiklist tulu, siis on sagedasti võimata vahet teha, kus ettevõtte tulu lõpeb ehk kus isikiline tulu algab. Toome näitusi. Vürtspoodnik saab oma sissetuleku täielikult oma poekesest. Selle sissetuleku pealt maksab ta esiteks juba põhiärimaksu, aasta lõpul puhtakasumaksu. See viimane maks määratakse sagedasti väga juhuslikult ja tundub neil kordadel siis ka ülekohtusena, ebaõiglasena. Aasta lõpul peab seesama poodnik oma tulud veel kord kokku võtma ja nende pealt määratakse talle kolmas maks, seekord juba tulumaks. Tulude allikaks jääb aga ikka üks ja seesama — pood. Siin leiame kergesti rahulolematuse põhjuse kätte: poodnik seisab küsimuse ees, miks peab tema oma sissetuleku pealt (poe sissetulek, poodnikul harilikult muud sissetulekut ei ole) kolmekordseid maksusid maksma, kuna vaba elukutsega isik seal kõrval ainult ühe, s. o. tulumaksuga läbi saab! Ja sellepärast ongi ka äri-ringkondade alatine soov ja nõue olnud, et maks olgu üks.

Ja kui ka oletada, et ärimehel on peale oma otsekohe ärisissetulekute veel mitmed muud tuluallikad — aktsiad, maad, majad, laevad jne., mis kõik sissetulekuid annavad, siis jääb ometigi küsitavaks, kas

mitmekordsed maksud nende ettevõtete pealt õigustatud ja otstarbekohased on. Sest kas ei oleks lihtsam ja otstarbekohasem, kui maksuamet kodaniku sissetulekud kõik kokku võtaks ja nende sissetulekute kogusumma pealt maksu määraks. See maks ei pruugiks minu pärast ka vähem olla kui praegu tulu- ja ärimaks sarnasel ettevõtjal kokkuvõetult, aga ta on ometi üks maks, tarvilisel korral on maksu maksjal lihtsam ja kergem tema vastu protesteerida, on asjaajamist ühe maksuasutusega. Aga mis kõige tähtsam: praegusel korral on ärimaksud sagedasti tulumaksu aluseks. On äri-ettevõtte sissetulek eksikombel mitteõiglaselt määratud, siis võib kindel olla, et tulumaks selle järele ka mitteõiglane määratakse. Nii on praegusel korral üks eksitus teise eksituse aluseks, üks mitteõiglaselt määratud maks aitab selleks kaasa, et ka teine maks samuti ebaõiglasena määratakse.

Ka otse riiklisest seisukohast vaadeldes ei ole kahesugused maksuasutused kahte sugu maksude määramiseks otstarbekohased. Praeguse korra juures on kahesugused maksukomisjonid: ärimaksu ja tulumaksu komisjonid. Ainult esimees — maksuinspektor — on neil asutustel ühine. Liikmed on teised. „Riik“ on loodud „riigi“ kõrvale, ilma et selle peale oleks vaadatud, kas see vahest asjaajamist ei raskenda ega keerulisemaks ei tee. Ka kulud on suuremad. Kahesuguste maksude sissenõudmine jälle oma kord teeb asja keeruliseks, kulukaks ja tülikaks. Mis jaoks sarnane keerdkäiguline süsteem. Kas ei oleks mitu korda otstarbekohasem, kui üks maks, üks tema määramise süsteem, üks tema maksmise kord ja kogu asjaajamine.

Nagu kuuleme, on praegu rahaministeeriumis seadusekavatsus teoksil, et aktsiaseltsidel ja osaühisustel äri- ja tulumaksu ühendada. Seda ettevõtet tuleb tervitada. Küsimuseks jääb ainult, mispärast ei taheta laiendada kavatsetavat seadust kõikide äri-ettevõtete kohta? Mispärast aktsiaseltsi ja ühisusi eesõigustatud seisukohta asetada üksikute ettevõtjate ees? Nende ridade kirjutaja arusaamise järgi ei võida riik midagi sellega, kui ta endise maksustamise korra üksik-ettevõtjate kohta maksma jätab. Ainult aitab kaasa selleks; et meil igasugused fiktiiv-osaühisused ja paberi peal töötavad aktsiaseltsid ellu tõusevad. Kuid viimased pole riiklisest seisukohast vaadeldes sugugi soliidsemad, kui üksik-ettevõtted.

(Järgneb.)

Kroonika.

Eesti.

Põlevkivitõöstus 1922. a. (Riigi põlevkivitõöstuse aruande järele, andmed tuhandetes puudades). Riigi põlevkivitõöstuse juhatusel allus 1922. a. kolm kaevandust. Need olid: 1) Kohila-Järve (maapealsed tõõd) ühes prooviõli vabrikuga, 2) Kukruse kaevandus ja 3) Vanamõisa kaevandus.

Vanamõisa kaevanduses seisid tõõd kogu aasta. See kaevandus on Inglise seltsile pikaajalisele rendile antud.

Kohila kaevanduse juures tõõtasid, peale põlevkivi murre, kõrvallõõstustena lubjatõõstus ja põllumajandus.

1922. a. jooksul on põlevkivi välja võetud:

Kohila kaevanduses	7.778,2
Kukruse	703,4
Kokku	8.481,6

Võrdlemise eelmise aasta toodanguga on 1922. a. toodang kasvanud.

1921. a. jooksul võeti põlevkivi välja:

Kohila kaevanduses	5.159,2
Kukruse	228,3
Kokku	5.387,5

Nii on 1922. a. toodang 1921. a. omast 3.094,0 tuh. pd. võrra suurem

Turule on saadetud 1922. a. põlevkivi:

Kohila kaevandusest	7.315,6
Kukruse	738,8
Vanamõisa	5,2
Tallinna ladust	135,0
Kokku	8.194,6

1921. a. oli turule saadetud 3.524,5 tuh. pd.

Põlevkivi keskmine müügihind oli 1922. a.:

Kohila kaevanduses mrk.	6,48
Kukruse	6,90

Peale põlevkivi on välja võetud 1922. a. ehituspaasi:

Kohila kaevanduses	768.888 k.j.
Kukruse	15

Ehituspaas on osalt ära müüdud, osalt kaevanduses ära tarvitatud.

Aruande järele on riiklise põlevkivitõöstuse 1922. a. tegevus 7.897.332 marga 93 penni puhtakasuga lõppenud.

Kunstväetisainete sissevedu Eestisse. Enne sõda, 1914. a., veeti aastas üle 32 tuhande tonni mitmesuguseid kunstväetisaineid sisse. Sõda takistas nende ainete sissevedu ja pärast sõda hakkasid põllumehed neid kalliks pidama. 1922. a. sissevedu ei ulata veel kaugeliki sellele hulgale, mis 1914. a. Läänud 1922. a. veeli väetisaineid ligi 12,5 tuh. tonni

sisse. Missuguseid väetisaineid 1922. a. sisse veeti ja kui suurel hulgal, näitavad järgmised arvud, mis riigi statistika kesksbüroo andmete järele toodud:

	Puudad	Tuh. Emk.
Toomasshlak	78.976,5	5.778,3
Kondid (toored)	6,8	3,0
Kondijahu	1.584,5	125,3
Superfosfaat	524.322,4	30.735,5
Kalisool	111.850,6	3.670,0
Kainiit	33,0	3,0
Salpeter	16.087,2	2.328,5
Väävlihapu ammoniak	1.826,2	291,9
Kunstväetisained	18.497,8	540,0
Kokku	771.185,0	43.475,5

Eesti marga seisukohta teiste Euroopa valuutade peres iseloomustab järgmine tabel, mis ühe meie nooremate majandusteadlaste poolt kokku on seatud:
Ühisriikide dollari kurs 1922. a. jooksul oli:

	Kõige madalam	Kõige kõrgem	Liikumise %/o
Stockholm	3,69	4,07	9,2
Kopenhagen	4,55	5,0	9,9
London	4,79	4,27	12,2
Tallinn	326,0	368,0	12,8
Pariis	10,80	15,3	41,7
Helsingi	33,60	54,5	62,25

Nõukogude Venemaa kaubandusesituse tegevus Eestis 1922. a. (Andmed tuhandates.) Nagu ajakiri „Vneshnaja Torgovlja“ teatab, on Nõukogude Venemaa kaubandusesitus Eestis 1922. a. jooksul 1.563.303,2 Emk. eest kaupsid ostnud ja Venemaale saatnud.

Ostetud kaupade hulgas on kõige rohkem toiduaineid; mk. 1.733,8 puuda, ehk väärtuse poolest 35,5% üldostusummast. Toiduainetele järgnevad:

	Tuh. puud.	%/o üldväärtusest
Põllutõõriistad, seemned ja tõuloomad	1.142,3	26,4
Paberikaup	446,7	15,0
Koloniaalkaubad	393,0	14,0
Keemiaained ja saadused	23,7	1,6
Transportabinõud	559,3	1,0
Ehitusmaterjalid	24,5	0,5
Muud kaubad	14,9	6,0

Tähtsamal kohal asuvad: Eesti paber (202.950,0 Emk. väärtuses) ja tallanahk (64.161,0 Emk.).

Venemaalt toodud ja Eestis asuva esituse kaudu ära müüdud on tooresaineid 612.925,8 Emk. koguväärtuses.

Sellest oli:

Lina	375,0 puuda	-	498.634	Emk. eest
Loomariigi saadusi	12,7	"	40.166	"
Metsamaterjalid	-	"	31.625	"
Naftasaadusi . . .	63,6	"	24.526	"

R.-r.

Uued seadused ja määrused.

Teedeministri määrus välismaaliste lunaliste kirjaposti tähtsaadetiste ja väärikirjade lunamaksu ning lunasumma sissekasseerimismaksu üle. Väljamaalise lunalise kirjaposti tähtsaadetise ehk väärikirja saatjalt võetakse peale harilikku postimaksude kindla lunataksina iga saadetise pealt 7 marka.

Väljamaalt tulnud sama saadetiste saajalt kasseeritavast summast arvatakse maha peale transferditaksi veel sissekasseerimismaksu 10 marka („R.T.“ nr. 27-6 juulil 1923).

Rahaministri määrus 5. juulist 1923. a. tasumaksu üle väljaspool linnu ja alevi asuvate kinnisvarade hindamise asutuste töödost osavõtmise eest. (Välja antud väljaspool linnu ja alevi asuvate kinnisvarade hindamise seaduse § 32 põhjal, „R.T.“ nr. 27 - 1923. a.)

§ 1. Käesoleva määruse järgi makstakse tasu kinnisvarade hindamise asutuste töödost osavõtmise eest:

a) Maakonna hindamise komiteede kolmele liikmele - kinnisvara valdajale ja

b) valla- ja kinnisvara valdajate esitajatele valla hindamiskomisjonides.

§ 2. Eelmises paragrahvis punkt a all tähendatud isikutele tasutakse peale selle ka sõidukulud sõitude puhul komiteede töödost osavõtmiseks.

§ 3. Tasumaksu kui ka sõidukulude tasumise aluseks on riigiteenijate ametisõitude tasuseadus („R.T.“ nr. 113-1921. a. ja nr. 43 - 1923. a.), kusjuures kõik § 1 p. a ja b all tähendatud isikud riigiametnikkude 8. astme alla arvatakse.

§ 4. Kõik käesoleva määruse põhjal maksetavad tasud kaetakse kinnisvarade hindamise ameti sellekohastest krediitidest vastavate arvete ja tõendavate dokumentide esitamisel.

Napsi ja likööri seaduse § 45 põhjal rahaministeeriumi poolt väljaantud 15. septembril 1921. a. määruste muutmise. § 19 muudetakse ja pannakse maksuma järgmiselt:

„Restoraanid ja einelauad, kellele napside ja likööride müük lubatud, võivad neid jookke otsekohe vabrikutest, ladudest ehk viinakauplustest osta.

Napside ja likööride sissetuleku üle tehakse restoraanid ehk einelauas märkus seaduses § 20, p. 2 nimetatud tunnistuse peale sissetulnud jookide nime- tuse ja hulga (toopides) äratähendamisega.“

Tallinnas, 28. juunil 1923. a.

Täiendus rahaministeeriumi poolt piirituslaki ja polituuri-seaduse § 12 põhjal 25. septembril 1920. a. väljaantud määruste juure. § 7 täien- datakse järgmistele lausetega:

„d“ denatureerimisainete arveraamat (vorm nr. 4).

„e“ denatureerimisainete kaaskirjaraamat (vorm nr. 5).

Tallinnas, 29. juunil 1923. a.

Kaubandus-tööstusministeerium teatab, et sama ministeeriumi riigivaranduste osakond loetakse likvideerituks 1. juulist s. a.

Balti vastastikuse elukinnitusseltsi likvideerimise komisjon teatab sellega osanikkudele, et iga osatähe rbl. 1000.- peale arvates 1. juulist s. a., mrk. 810.- välja makstakse. Osanikke palutakse nende osaks langevad summad oma osatähe vastu likvideerimiskomisjoni kassas, Tallinn, Pikk tän. 6' vastu võtta.

Läti.

Läti pank. „Latvisi“ juhtkiri maalib Läti pangast kurva pildi Loodeti, et seimi tegevusel lõõb Läti majanduslik elu õitsele, eriti Läti majanduslike elu tsentrumis, Läti pangas. Need lootused on nurja läinud. Viimase aja majanduslik poliitikat ei või kuidagi enam riiklikuks ega asjalikuks nimetada; see ei ole ka enam erakondade poliitika, vaid juba üksikute rühmade „eesõigustatud“ liikmete isiklikkude huvide poliitika, nagu seda näha kohtade „kauplemises“ Läti pangas. Läti pank on muutunud erakondade võilusväljaks ja läbikukkunud poliitika-meeste puhkus- ja varjupaigaks. Panga nõukogusse tulevad mehed, kellel ei ole panga tegevusest aimugi. Ka kaks uut valitsusliiget on juure tulnud, kes ei ole iialgi pangas töötanud. Peadirektor puudub ikka alles ka kust erakonnast ta tuleb, on teadmata, sest ei ole veel raugenud võilus, mis juba 8 kuud kestab. Panga tegevusest huvitatud ärimeste ja töösturite ringkonnad tõrjuvad eemale, Igaüks püüab omale rasvast suutäit, pealegi avaneb võimalus sõpradele ja ristipoegadele head kohta anda. Eriteadlaste puudusel panga valitsuses ja nõukogus muutub panga aparat raskeks, bürokraatlikuks, ebasoodsaks, mis pangale head ei too. Veel raskem kannatavad panga-omanikud provintsis. Kliendid ja ärimed peavad paremaks teha oma pangaoperatsioone naaberriigi pankade kaudu, eriti Eestis, sellest hoolimata, et Läti rahaline seisukord hea on ja suured kapitalid seisavad Läti pangas kui ka väljamaa pankades kallis välisvaluutas kasuta. Niisugusel olukorral läheb panga tegevus tagurpidi ja see ei jäta omakord mõju avaldamata ka valuutakursi, riigi majandusliku ja rahalise seisukorra, kui ka rahva hea käekäigu peale.

Läti panga nõukogus oli 3. juulil lepingukomisjoni esimehe Ringold Kalningi juhatusel arupidamine Vene-Läti kaubalepingu pärast, millest osa võtsid majanduslike organisatsioonide esitajad. Lepingu kavas on ette nähtud kaupade nimestik, mille pealt tolli võetakse; nimetatud kaubad lastakse sisse ilma tollita. Viimaste hulgas on peasjalikult Vene väljaveokaubad, ka villi. Selle vastu protesteeris põllumeeste esitaja. Toonitati ka seda, et Vene ei ole seni oma lepinguid pidanud ja et uute lepingute sõlmimisest peaks loobuma, niikaua kui endised tähtmata. Ühisele otsusele ei jõutud. Komisjoni materjal antakse valitsusele läbivaatamiseks. (Eita)

Soome.

(Helsingi Eesti saatkonnalt.)

Esti-Soome vaheline kaubandus. 5 esimese kuu jooksul on Eestist Soome toodud kaupasi Smk. 20.996.019:8 väärtuses cif. Soomest on samal ajal Eesti viidud kaupade väärtus fob ainult Smk. 9.188.893:8. Eestil on seega kahekordne ülekaal. Eestist Soome toodud peartiklid on: elusloomad - 1 milj. Smk väärt., karjasaadused - Smk. 3,4 milj., kudumiseained - 8,7 milj Smk, riidekaubad - 1,7 milj. Smk., seemned 1,1 milj. Smk., kartulad - 2 milj. Smk.

Soome kogu väljavedu 5 kuu jooksul tegi 946,87 milj. Smk. ja sissevedu 1.706,99 milj. Smk., nii et sisseveo ülekaal on 760,12 milj. Smk.

Esti ei võta osa Soome messes. Soome messe büroo oli Eesti jaoks reserveerinud kena suure toa messe välisjaoskonnas. Oli teatatud, et ETK. igatahes osa võtab. Viimasel silmapilgul tuli teade, et Eesti hoopis eemale jääb. Seda tuleb kahjatseda. Messe juhatus oleks olnud valmis ehitama Eesti jaoks omal kulul erilise paviljoni kui enamsoodutatud riigile, aga et osavõtjaid ainult ETK. end oli teatanud, rauges paviljoni ehitamise mõte ja Eestile jäeli eriline tuba, kuna seegi nüüd tühjaks jääb. Loodetakse, et järgmisel korral vähemalt Soome messe Eestigi lipp lehvib.

Soome kaubalepingud. Tuleval juulil algavad nõupidamised Poolaga kaubalepingu asjus. Soome-Daani läbirääkimised algavad täna. Neil päevil tehti ettepanek Soome-Hollandi kaubalepingu sõlmimiseks, Edasi jätkuvad läbirääkimised Soome-Inglise vahel. Soome-Vene lepingu edenemisest pole ühe kuu kestvuselt olnud midagi kuulda. Vististi venib asi ja lepingu sisust pole avalikkusele teada antud.

Hinnateated. Priima loomaliha hind on Helsingis neil päivil olnud Smk. 8:-8:50 kg. ja Turus (Abo) Smk. 7-8:- Smk. kg. Sealih hind Helsingis 12-13 Smk. kg. Et liha hind nüüd üldiselt madal on, oleneb Eesti võistlusest sel alal, sest Eestist on Helsingisse toodud 80-100 looma nädalas, ja on Eesti lihal siin hea kuulsus.

Kaera hind on praegu keskmiselt 1/65-1/80 Smk. kg. Nõudmisi kaera järel on rohkesti. Eesti kartulite hind on praegu Helsingi sadamas 50-60 Smk. ümber hekto.

Tsemendi hind on praegu en-gros kaubas Smk. 110:- tünnist. Rootsist toodud tulekestvad telliskivid maksavad 1700 Smk. tuhat ja Daanist toodud somasugused 1600 Smk. tuhat. Eestist toodud harilikult telliskividest on makstud 600-700 Smk. tuhat.

Soome paberitööstus. Paberitööstuse alal valitsenud suur konkurents on mõjunud halvasti Soome paberitööstuse peale. Juba kuude kaupa on mitu vabrikut seisnud. Rehkendatakse, et seismas olevate paberivabrikute aastatoodang olla 25 milj. kg. aastas. Kõige raskem võistlus on rootslastega. Eestistki on pisut rotatsioonipaberit Soome toodud.

Helsingi vee- ja gaasitorude töölised on streigi kuulutanud ja tööd seisavad läinud nädala reedest saadik. Töölised nõuavad palgakõrgendust.

Soome riigi bilans aastast 1922 valmis saanud. Tulusid oli Smk. 2.669.104.842:80 ja kulusid Smk. 2.551.194.623:87, seega saldo 1923. aastaks Smk. 683.267.920:59.

Soome puuturg. Käesoleval aastal on Soome metsasaaduste müük läinud haruldaselt hästi. Senini on müüdüd 460.000 stand. (1. a. samal ajal 380.000). Rootsist olla k. a. müüdüd umbes 1/3 milj. stand. Kõige suurem ostja Soomest on Inglismaa. Küsitud on väiksemat kaupa, sest praegu katsutakse ehitustöödes peenema puumaterjaliga täita seda, kus enne jämedamaid puid tarvitati. Deals'i müük on praegu väga raske, sest Hispaania, kes varemalt seda sorti ostis, ei osta nüüd keeluseaduse tõttu Soomest mitte midagi. Prantsusmaa, Shotimaa ja Hollandi on oma ostimisega väga tagasihoidlikud olnud, kes varemalt ikka suured kuusepuu ostjad olid. Maikuu jooksul olid Soome metsasaaduste hinnad järgmised: fob:

9" deals,	männad 22-23	naelsterl. stand.
7" battensid,	" 18-18:10	" "
2X4" laudad	" 15:10	" "
7" batt. kuused	16-	" "

Soome väliskaubandus aasta esimesel poolel näitab õige suurt miinust. Sissevedu on olnud ligi 60% suurem kui vastaval ajal 1913. a. Iseäranis suur on olnud tööstussaaduste ja toiduainete sissevedu. See näitab, et kodumaa tööstuse toodang on olnud märksa nõrgem kui läinud aastal. Soome valuuta paranemise tõttu on väljamaalastel olnud võimalus rohkemal arvul müüa oma saadusi Soome kui varemalt. Näit. rukist on sisse veetud 43 tuh. tonni, kuna see määr vastaval ajal mineval aastal oli ainult 28 tuh. tonni. Rukkijahu on toodud 22 tuh. tonni (läinud aastal 5 tuh. tonni). Kohvi on 5 kuu jooksul sisse veetud üle 7 tuh. tonni, aastal 1913 vastav määr 4,4 tuh. tonni. Samuti on rohkesti sisse veetud suhkrut, tukakat ja heeringaid.

Väljaveo suhtes olgu nimetatud, et puukaupa on hästi palju välja viidud, aga paberisaaduste väljaveos ja müümisel on raskusi olnud. 7-8 paberimasinad seisab täiesti, põhjusena äge konkurents Saksa ja Rootsi poolt. Sellepärast on ette pandud, et kõik väljaveomaksud paberisaaduste pealt ära kaotataks ja raudtee veohinda paberile alandataks. Muidu olla Soome paberitööstusel õige rasked päevad ees. On kuulda häält, et ka Eesti paberitööstus võib Soome omaga konkureerida, näit. ajalehepaberi valmistamisega ja fakt on, et Eestist on paberit Soome toodud ja et Soomes juba küsitakse Eesti paberit.

Soome messet, mis täna lõpeb, tuleb hästi kordalainuks pidada. Osavõtjaid (eksponeate) oli 300 ümber. Kõik tööstused pole esitatud. Näit. puu- ja paberitööstus, puuvillatööstus, šokoladitööstus, põllutööstus, puuduvad täiesti. Eestist on osa võtnud ainult A/S. „Odor“ Tallinnast, mispärast väljamaa jaoskonnas ka Eesti lipp lehvib. Rootsi, Hollandi, Ungari, Saksa, Ameerika, Inglise, Prantsuse, Norra, Daani lipud on kõik lehvitud terve messe aja näituseplatsi aupeistes.

Näitust vaatamas on Eestist õige vähe inimesi käinud. Kaubandusministeriumist on siin viibinud herra Hurt ja A/S. „Näituse“ poolt inseneer Masik.

Elukallidus Soomes. Soome elukalliduse indeks, mille aluseks on võetud 1914. a. hinnad, näitab läinud aasta oktoobrist peale alanemist ja seisab praegu

1.096,4 peal (1914. aasta esimese poole hinnad - 100); indeksi maksimum oli 1921. a. oktoobris - 1279,4. Üksikute üldindeksi komponentide võrdlev tõus kuni käesoleva aasta maini võrreldes 1914. aastaga on toodud allamäl:

Toiduained	1.015,8
lhukate	1.071,8
Üür	804,2
Küte	1.474,9
Tubak	1.288,9
Ajakirjandus	1.079,4
Maksud	2.526,3

Kuna hinnad üldiselt umbes 10 korda on tõusnud - vastavalt marga väärtuse langemisele - on maksud samal ajal tõusnud 25 korda. Ainus suurus, mis üldise elukalliduse kasvamisega sammu ei ole suutnud pidada, on üür. K.

Rootsi.

(Eesti saafkonna aruandest Skandinaavias)

Vilja hinnad Stockholmis 29.VI.1923 (en gros 100 kg. eest). Nisu kr. 21:50, rukis kr. 16: - , valged kaerad kr. 15:50, mustad kaerad kr. 15:50. Kval. kaal: nisu 77,6 kg. pr. hl., rukis 72,2 kg. pr. hl., kaerad 49 kg. pr. hl. Väljamaa vili, cif, ilma tollita; nisu, La Plata, 79 kg., Barletta Ruso kr. 17:75 kg., rukis, Western no. 2, kr. 13:25 100 kg. eest (toll - kr. 3:70 pr. 100 kg.).

Elusad põrsad: Keskmise ülesostu hind 22.-28. juun. 1923 oli Rootsis 145 öri kg. eest (eluskaal) Pakkumine hea, nõudmine keskmine, tendents mitte kindel.

Või: ülesostu hind nädala jooksul 23-29.VI.1923 oli Rootsis 242 öri kg. eest (eelmine - kr. 2:57). Malmös maksetakse või eest, mis ülesostjatele kätte toimetatud nädala jooksul 21-27.6 kr. 2:7 kg. e (eelmine - kr. 2:53).

Munad: ülesostu hind nädala jooksul 29.VI-5.VII. 1923 kr. 1:00 kg. eest. Suur pakkumine, nõudmine keskmine, tendents mitte kindel.

Juust: en gros hinnad Stockholmis 29. juunil 1923 kroonides kg. eest: Västerbotteni juust kr. 3:20, Rootsi rasvajuu, suurte aukudega (40% rasva) väh. 5 kuud vana, 2:60, Sõrmlandi juust (40% rasva) väh. 2 kuud vana, kr. 2:15 kg.

Sealiha: en gros hinnad Stockholmis 25.VI.1923 kg. eest: I sort (50-75 kg.) 155 öri kg., II sort (75-100 kg.) 135 öri, III sort (üle 100 kg.) 122 öri, IV s (rasvased emased) 85 öri kg. eest.

Elusate loomade keskmised ülesostu hinnad Stockholmis 27.VI.1923: lehmad, kval. järele, 45-90, kõige madalam sort 100-125 kr. tüki eest., mullikad 45-100, kõige halvemad 40-150 kr. tüki eest, härjad 55-100 öri, kõige halvemate eest maksetakse 200-300 kr. tüki eest, vasikad 80-130 öri, lambad 90-110 öri, sead 55-120.

Daani.

(Eesti konsulaadilt Kopenhagenis.)

Daani valuuta küsimus ja tööstusnõukogu (ndustriraad). Neil päevil pidas tööstusnõukogu koosolekut seisukoha võtmiseks Daani krooni langemise asjus. Leiti, et Daani kaubabilansi (praegu tublisti passiivse) parandamine on ainuke kindel abinõu terve majanduse saavutamiseks, Daani krooni kursi tõstmiseks ja stabiliseerimiseks. Vähem sissevedu ja suurem väljavedu on seepärast eesmärk, mille poole kõige jõuga peab püüdma.

Daani krooni langemise peapõhjuseks on liiga suureks läinud sissevedu. Selle sisseveo ärahoidmiseks ja Daani oma tootmisvõime alalhoidmiseks olla mõjuvam ja lihtsam abinõu - kaalutollide kõrgendamine vastavalt krooni vähenenud ostuvõimule. Seda olla vaja võimalikult ruttu läbi viia. Samuti olla vaja valitsusele voli anda reguleerivalt vahele astuda, kui mõni väljamaa tööstusharu vastavat Daani oma dumping-konkurentsi ähvardab. Ühtlasi olla vaja Daani tootmisvõime saadusi valmistuskulude vähenemise abil rahvale kättesaadavamaks teha, ja iga Daani kodanik peaks oma avalikuks kui ka erakohuseks lugema kõige laiemal ulatusel Daani tööstuse saadusi osta. - Väljaveo alal olla vaja aktiivselt üles astuda välisriikide vastu, kes Daani suurel määral oma saadusi sisse veavad, kuid Daani saaduste sisseveoks oma tollimäärustega tõkkeid teha püüvad. Kui Daani sarnaselt maadelt sisse veab asju, mis Daanile tingimata tarvilikud, peab valitsus toetama püüdeid muretseda sarnaseid asju teistest maadest, kes valmis kokku leppima Daaniga viimasele kasulikumatel alustel.

Tööstusnõukogu soovitab, et valuutaküsimus asjatundjate konverentsi otsustada antaks ja võimalikult ruttu.

Daani tekstiiltööstuse seisukord 1.VI.22-1.VI.23. Daani tekstiiltööstuse seisukord paranes m. a. teise poole jooksul pikkamisi ja 1922. a. lõpul oli nimet. tööstusalal töötavate tööliste arv 88% normaalsest, s.o. ennesõjaaegsest arvust. Selle paranemise põhjuseks oli, et Daani tekstiilisaadustel koduturul õige palju tarvitajaid. Daani tekstiiltööstus suudaks, isegi täiel määral töötades, ainult poole koduturu tarvitusest katta. 1923. a. esimesel poolel on aga kõnesoleva tööstusharu seisukord jällegi halvenenud. Praegu on ta igatahes halvem kui läinud sügisel. Osalt on selles süüdi vähenenud ostuvõim, osalt täiesti lootusetu võistlus väljamaa dumping- ja valuutakaupadega. Olla põhjust arvata, et see Daani tööstusele hävitav sissevedu valuutanõrkadest maadest pikkamisi kuid kindlalt kasvab. Seepärast apelleerib tekstiiltööstus seadusandlise võimu poole ja palub väljamaalt sissetoodavate tekstiilkaupade tolli küsimuses näitukenegegi arusaamist üles näidata, täh. sisseveotollide kõrgendada.

Tekstiiltööstuse üksikutest harudest on riietetööstus praegu kõige paremas seisukorras, trikotagetööstus aga kõige halvemas. Puuvilla- ja linakaubatööstusele teeb suuri raskusi alaline tooresainete hindade kõikumine.

Põllu- ja karjakasvatustasanduste en gros hinnakopenhagenis 22.VI.23. Või — 358 Dkr. pr 100 kg. Munad — Dkr. 1.70 pr kg. plus veokulud. Juust — Dkr. 0.95—1.40 (rasva 0/0 järele). Rõõsk piim — 18½ ööri pr. kg. Sead (prima) — Dkr. 2.05—2.20 pr. kg. (tapetuli).

Daani krooni kurs on peale viimast suurt langemist eelmisel nädalal enam-vähem stabiliseerunud. 22.VI. oli 1. naelsterl. — Dkr. 25.73 ja 1 dollar — 5.58½. 23.VI. olid samad kursid.

Norra.

(Eesti saafkonna aruandest Skandinaavias).

Kristiania börsi hinnad 22/6. Sealih: Picnic-singid 5/6 pds. suitsetamata — Norra kr. 2:10, suitsetatud kr. 2:70 kg., sealih tündrites à 91 kg. kr. 190:— tünder.

Või: Daani piimatallituse või Kr. — kg. Norra piimatallituse või kr. 4:15—4:55 kg.; Norra piimatallituses ümberõõtatud kr. 3:75—4:15.

Juust: Schveitsi algupärane kr. 6:— kg.; järelehtud, Soome kr. 5:10; Edami, Holl. 45^{0/0} kr. 4:—; 40^{0/0} kr. 3:80; 35^{0/0} kr. 3:40.

Makaronid: pakkides kr. 1:55 kg.; lahtiselt kr. 1:45 kg.

Kalad: tursakala, soolatud, tündrites kr. 50:—, kastides kr. 55:—; heeringad, uued, 10/12 kr. 60:—, 12/14 kr. 45:— 8/10 kr. 70 tünder à 75 kg. Islandi heeringad tündri eest à 90 kg. kr. 47:— Hiljuti püütud heeringad 8/10 kr. 50:—, 10/12 kr. 40.

Linaõli: Keedetud prompt ärasaatmiseks, juuni-ja juulikuul kr. 1:60, augustil kr. 1.56.

Munad, värsked, tembeldamata, Norra, kr. 2:90 kg. värsked, tembeldatud, Norra, kr. 3:10 kg.

Kristiania turuhinnad 22/6. Või: kr. —:— kg. eest.

Kartulid: kr. 10:— 11:— 100 kg. eest.

Sealiha: kr. 1:50— 2:80 kg. eest.

Loomaliha: kr. 1:80—2:90; lehmalih kr. 1:20 — 2:50; vasikalih kr. 1:70—1:80 kg.

Lambaliha: kr. 2:— 4:— kg. eest.

Hobuseliha: kr 0:80—1:0 kg. eest.

Munad: Norra kr. 2:60—3:— kg. eest.

Nahad: toorelt kr. 0:80—1:70 kg.; hobusenahad kr. 22:—24:— tüki eest; nuumvasikanahad kr. 1:80—2:00 kg. eest, noorte vasikate nahad kr. 5:50—6:00 tüki eest.

Tõõta tõõliste arv Norramaal väheneb. Tõõta tõõliste arv on järjekindlalt vähenemas Norramaal: 10. juunil s. a. oli tõõta tõõlisi 12 600, kuna 25. mail neid 14.800 ja 10 juunil l. a. 28.500 oli.

Teated ettevõtete tegevusest.

Sakala panga aktsionääride peakoosoleku otsuse põhjal rahaministeeriumi loaga suurendatakse panga põhikapitaali 5 milj. marga pealt 10 milj. margani 5000 uue aktsia väljaandmise teel.

Aktsionääridel on õigus omandada igatühe vana aktsia kohta ühte uut aktsiat.

Uute aktsiate saamiseks tulevad vanad aktsiad ette näidata. Aktsiate realiseerimise hinnaks on 1000 mk. aktsia eest. Peale selle tuleb maksta kuludeks jne. 150 marka aktsia pealt. Uued aktsiad võtavad osa 1923. a. dividendist.

Aktsiate omandamine algas selle teadaande avaldamise päevast ja lõpeb 1. augustil 1923. a.

Kuni 1. augustini 1923. a. tuleb iga aktsia pealt ära maksta 650 marka, ülejäänud 500 marka aga kuni 1. novembrini 1923. a.

Aktsionäärid, kes kuni 1. augustini 1923. a. raha sisse maksnud ei ole, kaotavad uute aktsiate saamise õiguse.

Väljaostmata jäänud aktsiad jaotatakse aktsionääride vahel, kes selleks kuni 1. augustini 1923. a. kirjajaliku soovi on avaldanud, nende käes olevate aktsiate arvule vastavalt.

Aktsionäär, kes teise tähtaja sissemaksu kuni 1. novembrini 1923. a. ei õienda, saab aktsiad ainult esimese sissemaksu summa suuruses, aktsia ette arvatud 1150 marka. Poolikute aktsiate hind antakse aktsionääridele tagasi.

Panga kassa on avatud iga äripäeval kella 9—2 p.

A/S. „Eesti Liiper“ likvideerimiskomisjon kuulab teadmiseks kõigile, kellel sellisi vastu mingisuguseid nõudmisi olemas on, et sellest teatada tuleb komisjonile, Suure Tartu maant. nr. 43-a, hiljemalt 29. juulil s. a.

Uued aktsiaseltsid ja osahisused.

„Tartu Tõõsturite Ühispank.“ Tegevusala: Liigefele tarvilise laenu muretisemine ja teiste rahaliste operatsioonide toimetamine. Asutajad: L. Hanberg, J. Nuuma, O. Kippasto, V. Kusilov, A. Leppik, J. Gern, P. Saarva ja G. Peets. Põhikapitaal sünnib liigete osamaksudest, mida need peakoosoleku poolt määratud arvul on kohustatud omandama. Osatähe hind à mk. 5.000.— („R. T.“ nr. 92 — 6. juul. 1923)

A/S. „Jörgen Raaschou ja Ko.“ Tegevusala: Igasuguste metsasaaduste ümberõõtamine ja nendega kauplemine Eestis ja väljamaal ja ka teiste tooresainete ja kaupade sisse- ning väljavedu omal nimel ja komisjoni alal. Asutajad: H. Kjersgaard, J. Raaschou, M. Hirsch, E. Jürmann ja J. Oehrn. Põhikapitaal: Mk. 15 milj., mis jaotud 15.000 akts. à mk. 1.000.— („R. T.“ nr. 93 — 10. juulil 1923. a.).

Põhikapitaali suurendused.

Tallinna Kaupmeeste Diskonto- ja Laenu Pank on otsustanud oma põhikapitaali tõsta mk.

5 milj. pealt mk. 7 milj. peale, välja lastes selleks 8000 ill väljaande akts. ä mk. 250.— („R. T.“ nr. 92 6 juulil 1923).

„I. Pärnumaa Eesti laevaehituse ühisus“ on oma põhikapitaali tõstnud mk. 12 milj. peale, mis on jaotud 40 tuh. osatäheks ä mk. 300.—

(„R. T.“ nr. 93 — 10. juulil 1923).

Ärikalender.

20. juulil.

Valga pank, erakorraline peakoosolek, kell 7 õhtul, Valgas, Pihkva t. 6.

24. juulil.

„Gruenberg ja Ko.“ A/S., esimene asutav peakoosolek, kell 11, Tallinnas, Pikk t. 57, Grünberg ja Ko. kontoris.

Isiklikud teated.

Abieluvaranduse lahutamise lepingud. Franz Klonovsky ja Helga Aleksandri t. Klonovsky, sünd. Pikel; Joosep Hansu p. Sepp ja Josefina-Vilhelmine Sepp, sünd. Lagom; Villem Jakobi p. Tikk ja Amalie Hendriku t. Tikk, sünd. Jürisson; Mihkel Lüdig ja Matilde Lüdig, sünd. Sinkel („R.T.“ nr. 91 — 3.VI.23).

Tähtsamad vähempakkumised.

Sõjaväe var. valitsus, kirjalik, 17. juulil s. a, kell 11 e. l. — nisupüüli. Pakkumised ära anda Tallinnas, Pagari t. 1., tuba 13. Lähemalt sealsamas igal äripäeval kella 10—13.

Sõjaväe var. val. ehitus- ja korteriosakond, 24. juulil s. a. kell 11 e. l. — merejõudude staabi maja ehitustööd. Pakkumised ära anda Tallinnas, Uus tän, nr. 10. Ligemaid teateid sealsamas igal äripäeval kella 10—14.

Riigi raudteevalitsuse varustusosakond, kirjalik, 30. juulil s. a., kell 10 homm. — polte mutritega, mutreid, sheibe, needisid, splinte ning kontrmutreid. Pakkumised ära anda Tallinnas, Tehnika t. nr. 16, tuba 2. Lähemalt sealsamas igal äripäeval kella 9—15.

Turu ülevaated.

Lihaturg.

Põllum. Kesküh. „Estonia“ teatel on 2.—7. juunini Eesti tapamajades tapetud ja tembeldatud:

	Kariloomi	Vasikaid	Sigu
Tallinnas . . .	318	634	476
Tartus	128	466	101
Teistes linnades	170	646	172
Kokku	616	1746	749
Eelmis. nädalal	728	2039	624

Tallinnas olid hinnad läbistikku (markades puuda eest):

	Sel nädalal	Eelmisel näd.
Numloomad { eluskaal	600—750	700—800
{ tapetud	750—850	800—1100
Numvasikad { eluskaal	600—920	800—1000
{ tapetud	680—1000	1000—1200
Numsead { eluskaal	1200—1280	1280—1320
{ tapetud	1480—1600	1720—1760

Võiturg.

2.—7. juulini 1923. a. on Eestist võid välja veetud:

Rootsimaale	843 tünni
Kontrollkomm. poolt läbivaad.	921 „
Väljaveoks kõlbm. tunnistud.	78 „

Inglise turul on mõeldäinud nädalal hinnad vähe tõusnud. Sadamatõõliste streigi tõttu oli rahutust märgata. Suured saadetused tulevad mannermaalt ja lirimaalt. Külmetusmajades on võitagaravad suured, missugused kuni sügiseni alal hoitakse.

Eesti Majandus

esimest aastakäiku on veel vähemal arvul saada.

Hind: kartoneeritult Emk. 200.—
ilukõites Emk. 400.—

Sisus peale mitmekesise majanduslise informatsiooni väärtuslikud artiklid Eesti paremate asjatundjate sulest.

Pealadu:

Kirjastusosaühisus

RAHVAÜLIKOOI

Tallinnas.

Lina seemned, õli 87 ¹ / ₂ % basis fr. Tall.	—	Paber, rotatsiooni	430
" külvil 93—99 . . . . . pd.	—	Tsement, Portland, Port-Kunda	
Takud, Codilla I.	—	pütt 10 pd. 10 naela frko Tall.	745
" II.	—	Tsement, Portland, Port-Kunda	
Kivisüsi, auru, Yorkshire 2k. pest.	59—61	pütt 10 pd. 10 naela fr. Kunda.	700
" Newcastle	57—58	Tsement, Portland, Aseri, Tallinn	690
" sepa	63—65	" fr. Aseri	655
Koks, valu	—	Kriit, toores	100
" gaasi	75	" pestud	110—130
Põlevkivi, I. sort	10	Asfalt	—
Põlevkivi, II. sort	7,5	Tõrv, kivi	260—290
" III.	5	" puu	310
Raud, sordi	290—300	Lubi	36—40
" latt	—	"	—
" vits	—	Gips, tükkides frko Isborsk	—
" raud plekk	460—480	" jahvatatud "	—
" " tsingitud	700—720	" krohvimise, loko	—
"	—	Teliskivid, I. sort, tuhat, fr. Tall.	6300
Teras Inglis	—	Puumaterjalid, saetud D/B/B/	
" Saksa	—	Eesti Strd I, II ja III s. frko Tal.	17000—18000
" nikkel	—	Puumaterjalid	—
" vedru	470—590	"	—
" valu	—	" IV s.	12000—13000
" tööriistade	1000—1100	" propsid; 7×7	—
" talla	—	" liiprid	—
"	—	Põletispuud, sega 20% okaski, k. slid.	4800—5200
"	—	"	—
Malm	260	Nahk, talla, Eesti . . . . . pd. I s.	5000—5400
Inglitina	—	" . . . . . II s.	—
Seatina	—	Tuletikud, origin. kast (500 karpi)	5850—5900
Vask, plekk punane	4000—4080	Toores nahk väiksed ja suured	—
" " valge	3600—4600		
"	—		
Tsink-plekk	1600		
"	—		
Masinaõli, Vene, Nobel No. 6.	—		
" Ameerika	550—570		
" solaar	—		
" auto Vacquum Comp.	1400—1500		
"	—		
"	—		
Tsilindriõli, Vene	—		
" Ameerika	525—650		
Põlevkivi õli	200—240		
" pigi	300		
Nafta, Vene	—		
" Ameerika	190—210		
Petrooleum, Vene	220—225		
" Ameerika	225—235		
Bensiin, Vene	700		
Piiritus, eksport. (excl. vaat) fob ltr.	\$ 0,17		
Pesusooda . . . . . pd.	225—235		
Seebikivi 72 ³ / ₀ , Inglis	580—590		
Parafiin 102—110 ⁰ }	720—760		
120 ⁰ —134 ⁰ }	—		
Parkimise ekstrakt	850		
Väävel, õie 98 ⁰ / ₀	360		
Värvid, nigrosin vees sulav, välj. kg.	500		
" tsinkvalge Prants. roh. PZ. pd.	1500		
" tinavalge Inglise	1365		
" ooker Prants.	300—400		
" Superfosf. „Silva“ (k. 6 pd.)	—		
17-18 ³ / ₀ fr. Tallinn	615—635		
Väetisained Superfosf. E.T.K. (k. 6 pd.)	—		
18—20 ³ / ₀ fr. Tallinn	635—650		
" Thomasjahu k.100kg. 14-17 ⁰ / ₀	575		
" Kaalisool, 30 ⁰ / ₀ , kott 6 pd. frko jaam	445		
" " 40 ⁰ / ₀	605		
" Kainiit 12 ⁰ / ₀ lahtine, ... pd.	—		

Prahid :

Lina

Tallinn — Stettin	tonn	1500
" — Ghent	"	27 sh.
" — Dundee	"	—
" — Belfast	"	—
" —	"	—
" —	"	—

Takud + 0/0

Puumaterjalid D/B/B/ standard

Tallinn — London	"	—
" — E. C. C. P. (Ingl. idarand)	"	—
" — Antwerpen	B. fr.	120
" — Southampton	\$	0,46
" — Manchester	"	57 sh.
"	"	—
"	"	—

Segakaup

tonn

Tallinn — Stettin	"Emk.	1200
" — London	"	—
" — Stockholm, või	"Rkr.	25—35
"	"	—
"	"	—

Kartulid

Tallinn	"	—
"	"	—
"	"	—
"	"	—
"	"	—
"	"	—